

NOVICE IZ SVETA FARMACIJE

NOV KORTIKOSTEROID ZA ZDRAVLJENJE DUCHENNOVE MIŠIČNE DISTROFIJE

Nina Gradišek

FDA je odobrila uporabo peroralne suspenzije kortikosteroida vamolorona v odmerku 40 mg/mL (tržno ime Agamree), za zdravljenje Duchenove mišične distrofije pri posameznikih, starejših od dveh let. Pozitivno mnenje je podal tudi Odbor za zdravila za uporabo v humani medicini pri EMA.

Duchenova mišična distrofija, živčno-mišična bolezen, je najpogostejša oblika mišične distrofije, za katero je značilno hitro napredujoče propadanje mišic. Pacienti postopno izgubijo sposobnost hoje in trpijo za respiratorno odpovedjo, ki je skupaj z kardiomiopatijo najpogostejši vzrok smrti v zgodnji odrasli dobi.

Standardno zdravljenje predstavljajo kortikosteroidi, ki jih uvedejo individualno, ko motorične sposobnosti pacienta dosežejo plato. Tako zdravljenje sicer upočasnjuje propad mišic in podaljša obdobje samostojne gibljivosti za nekaj let, hkrati pa ga spremljajo številni neželeni učinki.

Vamoloron se veže na glukokortikosteroidne receptorje, s čimer sproži protivnetno delovanje, hkrati pa tudi inhibira aktivacijo mineralokortikoidnih receptorjev, ki jih aktivira aldosteron. Natančen mehanizem, kako učinkovina doseže terapevtsko delovanje pri bolnikih z Duchenovo mišično distrofijo, še ni znan, prav to različno delovanje receptorje pa je tisto, ki ga loči od ostalih kortikosteroidov.

Učinkovina vpliva tudi na receptorsko signaliziranje, s čimer doseže tako terapevtski učinek kot tudi ugodnejši profil neželenih učinkov. Najpogostejši med njimi so znaki Cushingovega sindroma, bruhanje, povečanje telesne mase, pomanjkanje vitamina D in razdražljivost.

Zdravilo Agamree skrajša čas, ki ga bolniki potrebujejo, da vstanejo iz ležečega položaja, prav tako pa pri bolnikih, ki še lahko hodijo, to sposobnost izboljša.

Zdravilo podjetja Santhera Pharmaceuticals naj bi na trg prišlo v začetku naslednjega leta, za prvih sedem let pa je FDA zdravilo podelila ekskluzivnost in status zdravila sirote.

Viri:

1. *Pharmacy Times*, <https://www.pharmacytimes.com/view/fda-approves-vamorolone-for-treatment-of-duchenne-muscular-dystrophy-in-patients-aged-2-years-and-older>; dostop: 6. 11. 2023
2. *EMA*, <https://www.ema.europa.eu/en/medicines/human/summaries-opinion/agamree>; dostop: 6. 11. 2023

NAPREDEK NA PODROČJU ZDRAVLJENJA NEVRODEGENERATIVNIH BOLEZNI S SELEKTIVNO ELEKTRIČNO STIMULACIJO PRIZADETIH MOŽGANSKIH REGIJ

Antonina Žaberl

Raziskovalci britanskega Inštituta za raziskovanje demence (*UK Dementia Research Institute*) so svetu predstavili novo potencialno obliko zdravljenja kroničnih neurodegenerativnih bolezni s pomočjo globokotivne stimulacije možganov.

Neurodegenerativne bolezni so skupina ireverzibilnih bolezenskih stanj, ki se kažejo kot upad kognitivnih funkcij, motnje pomnjenja in okrnjenje motoričnih sposobnosti, ki jih povzroči progresivna atrofija možganskih celic. Zapleten mehanizem nastanka bolezni predstavlja velik izziv za razvoj potencialnih zdravil in metod zdravljenja.

Na novo zasnovana metoda zdravljenja temelji na globokotivni stimulaciji specifičnih regij možganov z uporabo tehnologije temporalne interference, s katero skozi elektrode ciljno usmerjamo različne frekvence električnega polja. Analogno električno stimulacijo možganov je bilo do sedaj mogoče doseči le z invazivnejšimi operativnimi metodami zdravljenja.

V prvem delu raziskave, ki je vključevala 20 zdravih posameznikov, je raziskovalna skupina želela doseči stimulacijo hipokampusa, dela možganov, ki je odgovoren za pomnjenje in učenje. V poskusu so s temporalno interferenco preiskovancem v hipokampus varno dostavili različne fre-

kvence električnega polja. Stimuliranost ciljne regije možganov so spremljali s pomočjo magnetne resonance. Rezultati raziskave so potrdili povečanje stimuliranosti hipokampusa, ki se je pri preiskovancih kazala kot izboljšana funkcija pomnjenja, in s tem dokazali uspešnost nove metode ciljne stimulacije.

V drugem delu raziskave so v sodelovanju z raziskovalci švicarske raziskovalne univerze *École polytechnique fédérale de Lausanne* z uporabo temporalne interference načrtovali ciljno stimuliranje možganskega striatuma, ki je povezan z motoričnim pomnjenjem. Tudi drugi del raziskave se je izkazal za uspešnega in s tem podprl metodo globokotivne stimulacije možganov s pomočjo temporalne interference kot obetajočo terapijo za zdravljenje nevrodegenerativnih bolezni.

Po dokazani uspešni izboljšavi spomina na zdravih posameznikih raziskovalci preizkušanje nove metode ciljne stimulacije možganov nadaljujejo na posameznikih z Alzheimerjevo boleznijo.

Vir:

- 1 *PharmaTimes online*; https://www.pharmatimes.com/news/deep_brain_stimulation_could_improve_memory_loss_in_alzheimers_disease_1502388; dostop: 6. 11. 2023

FDA JE ODOBRILO NOVO MONOKLONSKO PROTITELO ZA ZDRAVLJENJE ULCEROZNEGA KOLITISA

Brina Jakopič

Ulcerozni kolitis je dolgoročno vnetno bolezensko stanje, ki prizadene debelo črevesje in danko. Bolezen se lahko manifestira le v danki in/ali zajame levo polovico črevesa ali pa celotno debelo črevo. Pojavnost bolezni narašča s sodobnim načinom življenja v razvitih državah, vzroki pa so idiopatske narave. Na potek bolezni vplivajo imunološki in dedni dejavniki ter stres, velik vpliv pa ima tudi sprememljena črevesna mikrobiota zaradi neuravnotežene prehrane in nezadostnega vnosa vlaknin. Zdravljenje te bolezni zajema širokospektralno terapijo z zdravili, ki imajo lahko resne neželene učinke, ali pa operativne posege. Cilj pri razvoju novih in učinkovitejših zdravil je ne le izboljšati, temveč tudi podaljšati življenjsko dobo bolnika. V zadnjih

letih v ospredje prihajajo biološka zdravila, ki revolucionirajo področje farmacije.

Eno takšnih je zdravilo Omvoh™ (mirikizumab-mrkz) podjetja Eli Lilly and Company, ki ga je FDA 26. oktobra letos odobrila kot prvo zdravilo oz. učinkovino z novim mehanizmom delovanja (*first-in-class drug*). Omvoh™ je prvo in doslej edino monoklonsko protitelesko, ki deluje kot antagonist interleukina 23 in se selektivno veže na njegovo podenoto p19, ki ima glavno vlogo pri vnetju črevesja. Zdravilo je indicirano za zdravljenje zmernega do hudega ulceroznega kolitisa. Aplicira se v obliki infuzije (300 mg/15 mL) oz. injekcije (100 mg/mL). V terapiji se pri manj kot 2 % bolnikov pojavijo neželene reakcije, ki obsegajo vnetja zgornjega dihalnega trakta, reakcije na mestu vboda, izpuščaje, glavobol in okužbe s herpes virusom med vzdrževanjem terapije. Kontraindikacij, razen alergije na monoklonsko protitelesko mirikizumab-mrkz ali pa na dodane ekscipiente, ni. Raziskave so pokazale statistično značilno remisijo bolezni pri 54,1 % udeležencev v 52. tednu zdravljenja v primerjavi s placebo skupino, pri kateri je prišlo do 19,6-odstotnega zmanjšanja simptomov bolezni.

Zdravilo je v Evropski uniji in na Japonskem že dobilo dovoljenje za promet, v ZDA pa bo na voljo v prihajajočih tednih.

Viri:

1. Zhang T, Zhang B, Tian W, Wang F, Zhang J, Ma X, Wei Y, Tang X. *Research trends in ulcerative colitis: A bibliometric and visualized study from 2011 to 2021. Front Pharmacol. 2022 Sep 9;13:951004.*
1. NHS, <https://www.nhs.uk/conditions/ulcerative-colitis/>; dostop: 6. 11. 2023
3. Eli Lilly and Company, <https://investor.lilly.com/news-releases/news-release-details/fda-approves-lillys-omvohtm-mirikizumab-mrkz-first-class>; dostop: 6. 11. 2023
4. FDA, <https://www.fda.gov/drugs/new-drugs-fda-cders-new-molecular-entities-and-new-therapeutic-biological-products/novel-drug-approvals-2023>; dostop: 6. 11. 2023

EMA PRIPOROČA ODOBRITEV PRILAGOJENEGA NUVAXOVID COVID-19 CEPIVA

Lejla Pašić

Odbor za zdravila za uporabo v humani medicini pri EMA je priporočil odobritev prilagojenega cepiva Nuvaxovid, usmerjenega proti podtipu XBB.1.5 virusa SARS-CoV-2, znanemu kot omikron. Cepivo, imenovano Nuvaxovid

XBB.1.5, je namenjeno preprečevanju covid-19 pri odraslih in otrocih, starejših od 12 let.

V skladu z dosedanjimi priporočili EMA in Evropskega centra za preprečevanje in obvladovanje bolezni naj bi odrasli in mladostniki, stari od 12 let, ki potrebujejo cepljenje, prejeli en odmerek, ne glede na njihovo predhodno cepljenje proti covid-19.

Pri sprejemanju svoje odločitve je Odbor temeljito ovrednotil laboratorijske podatke, ki kažejo na sposobnost prilagojenega cepiva, da izzove ustrezno imunsko reakcijo proti podbtipu virusa XBB.1.5. Poleg tega je odbor upošteval podatke iz raziskave, izvedene na že prej cepljenih odraslih, ki so pokazali, da je Nuvaxovid, ko je bil adaptiran za tarčo druge sorodne variante, imikron BA.5, zmožen izzvati močan imunski odziv proti tej varianti. Na podlagi teh podatkov so zaključili, da je mogoče pričakovati, da bo Nuvaxovid XBB.1.5 izzval ustrezno imunsko reakcijo proti podtipu XBB.1.5.

Kako cepivo deluje? Prilagojena cepiva delujejo na enak način kot prvotna cepiva. To prilagojeno cepivo vsebuje različico proteina bodice podtipa omikron XBB.1.5, ki je bila proizvedena v laboratoriju. Prav tako vsebuje adjuvant, snov, ki pomaga okrepiti imunski odziv na cepivo. Ko oseba prejme cepivo, bo njen imunski sistem prepoznal protein v

cepivu kot tujega in proizvedel naravne obrambne mehanizme – protitelesa in celice T – proti njemu. Če se kasneje cepljena oseba sreča s SARS-CoV-2, bo imunski sistem prepoznal protein bodico na njegovi površini in bo pripravljen, da ga napade.

Za varnostni profil Nuvaxovida XBB.1.5 se pričakuje, da bo podoben prvotno odobrenemu Nuvaxovidu, kar je bilo podprto tudi s kliničnimi podatki, ki so na voljo za različico cepiva, usmerjeno proti omikronu BA.5. Najpogostejši neželeni učinki pri uporabi Nuvaxovida XBB.1.5 vključujejo bolečino in občutljivost na mestu injiciranja, utrujenost, glavobol, bolečine v mišicah in splošno slabo počutje.

EMA je poslala priporočilo Odbora Evropski komisiji za sprejetje pravno zavezujoče odločitve na ravni Evropske unije. Nacionalne oblasti v državah članicah bodo nato določile, kako uporabiti to cepivo v nacionalnih programih cepljenja, ob upoštevanju dejavnikov, kot so stopnje okužb in hospitalizacij, tveganje za ranljive skupine in razpoložljivost cepiva.

Vir:

1. EMA, <https://www.ema.europa.eu/en/news/ema-recommends-approval-adapted-nuvaxovid-covid-19-vaccine-targeting-omicron-xbb15>; dostop: 6. 11. 2023

UDELEŽBA ČLANOV SLOVENSKEGA FARMACEVTSKEGA DRUŠTVA NA LETNEM SREČANJU EVROPSKE FEDERACIJE FARMACEVTSKIH ZNANOSTI (EUFEPS)

Alenka Zvonar Pobirk, Mirjam Gosenca Matjaž in Mirjana Gašperlin

Slovenska delegacija na letošnjem srečanju EUFEPS v Lizboni.

Organizator letošnjega srečanja Evropske federacije farmaceutskih znanosti (EUFEPS) z naslovom *Lisbon 2023, at the edge of Europe and Science*, ki je med 31. majem in 2. junijem 2023 potekalo na Portugalskem, je bila Fakulteta za farmacijo Univerze v Lizboni. Že okoli 30 let je član EUFEPS tudi Slovensko farmacevtsko društvo, kar nam odpira številna vrata v evropskem prostoru. Pod pokroviteljstvom EUFEPS tako potekajo tudi mednarodne konference BBBB in Centralno evropski simpoziji s po-

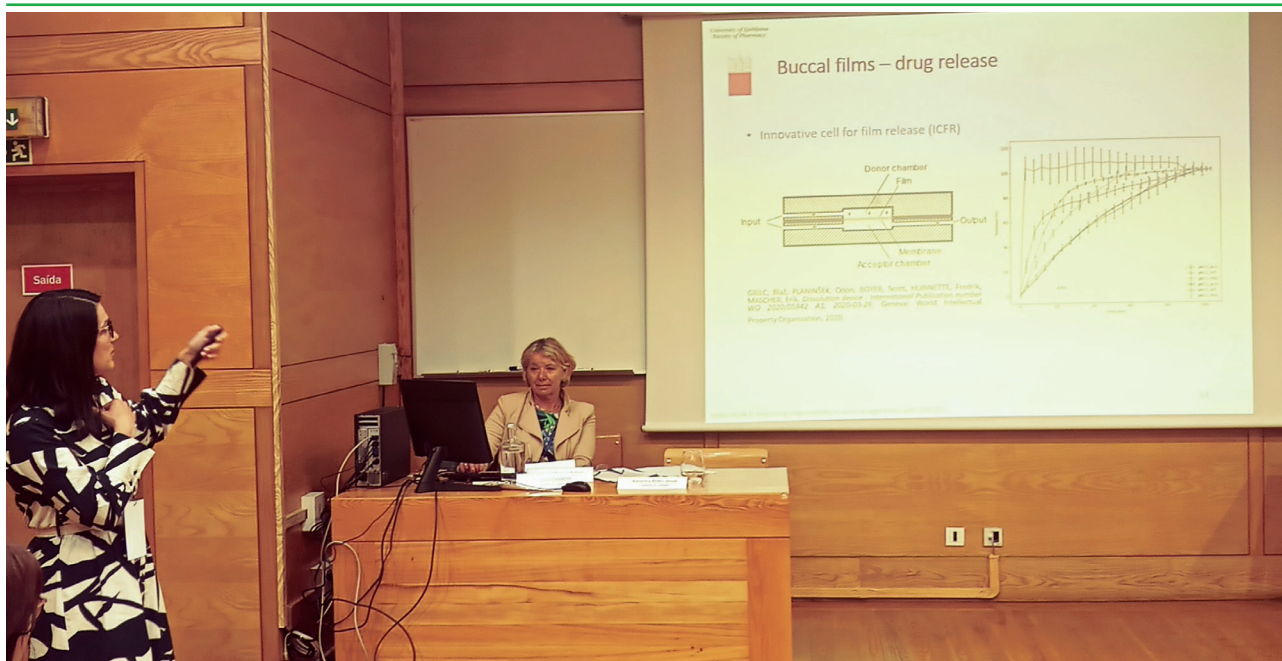
dročja farmaceutske tehnologije (CESPT), ki smo jih že večkrat organizirali v Sloveniji.

Letošnjega letnega srečanja v Lizboni se je udeležilo 258 članov združenja EUFEPS iz 29 držav, kot predstavniki Fakultete za farmacijo Univerze v Ljubljani pa smo se srečanja udeležil prof. dr. Mirjana Gašperlin, izr. prof. dr. Alenka Zvonar Pobirk, doc. dr. Mirjam Gosenca Matjaž, doc. dr. Katarina Bolko Seljak in asist. Črt Dragar, vsi s Katedre za farmacevtsko tehnologijo.

V sklopu konference smo prisluhnili šestim plenarnim predavateljem, to so: prof. dr. Anke-Hilse Maitland-van der Zee (Amsterdam UMC, Nizozemska), prof. dr. Patrick Couvreur (Paris-Sud University, Francija), prof. dr. Thomas Sauer (Universität Passau, Nemčija), dr. Staffan Folestad (upokojeni direktor za Science & Innovation, Manufacturing & Materials pri AstraZeneca, Združeno kraljestvo), prof. dr. Laura Lechuga (Spanish National Research Council, Španija) in dr. Rogério Gaspar (direktor oddelka Department of Regulation and Prequalification pri svetovni zdravstveni organizaciji (WHO), Švica). Organizatorji so pripravili tudi okroglo mizo z naslovom *Emerging therapies: regulatory perspectives*, v okviru 15 sekcij, ki so jih organizirala društva posameznih držav članic, pa smo prisluhnili številnim sekcijskim predavanjem ter kratkim in »flash« predstavitev o novostih na področju farmacevtskih znanosti.

Prvič letos je organizacijo ene sekcije prevzelo Slovensko farmacevtsko društvo, kar je rezultat uspešnega dogovaranja predsednice tehnološke sekcije dr. Natalije Zajc Škrbina. Odločili smo se za predstavitev znanstvenih dosežkov na področju lipidnih dostavnih sistemov. Sekcijo z naslovom »Lipid based drug delivery« sta organizirali in vodili prof. dr. Mirjana Gašperlin in izr. prof. dr. Alenka Zvonar Pobirk. Svoje raziskovalno delo pa sta predstavili izr. prof. dr. Alenka Zvonar Pobirk (naslov predavanja *Lipid based systems for oral delivery of poorly water soluble*

drugs and approaches for their solidification) in doc. dr. Katarina Bolko Seljak s predavanjem *Improving drug solubility in novel dosage forms with SMEDDS*. Izmed več kot 100 predstavljenih posterjev, je bil med 10 najboljših izbran tudi poster doc. dr. Mirjam Gosenca Matjaž z naslovom *Stability evaluation of betamethasone dipropionate incorporated in flaxseed oil-based lyotropic liquid crystals*. V sklopu letnega srečanja EUFEPS je potekalo tudi tekmovanje evropskih doktorskih študentov, v okviru katerega je v konkurenci študentov iz Grčije, Finske, Švedske, Španije, Madžarske, Portugalske, Italije, Turčije in Nizozemske svoje doktorsko delo z naslovom *Development of nanofibers with magnetic nanoparticles for biomedical applications* predstavil asist. Črt Dragar. Alenka Zvonar Pobirk pa se je udeležila tudi sestanka uredniškega odbora *European Journal of Pharmaceutical Sciences*. Več o konferenci je dostopno na spletni strani: <https://annualmeeting.eufeps.org/>. Ocenjujemo, da smo na konferenci zelo uspešno zastopali Slovensko farmacevtsko društvo in Fakulteto za farmacijo Univerze v Ljubljani ter predstavili naše znanstveno-raziskovalno delo. Navezali smo tudi nove stike s kolegi iz tujine in še okrepili našo vpetost v EUFEPS. In nenazadnje smo na robu Evrope poleg robov znanosti okusili tudi utrip Lizbone, večerni čas pa izkoristili za utrjevanje vezi tudi med nami – in slednje je preskušeno najboljšo ob dobro obloženi mizi.

Utrinek s predavanja doc. dr. Katarine Bolko Seljak v okviru sekcije Lipid based delivery systems, ki sta jo moderirali prof. dr. Mirjana Gašperlin in izr. prof. dr. Alenka Zvonar Pobirk.

UDELEŽILI SMO SE 14. CENTRALNOEVROPSKEGA SIMPOZIJA IZ FARMACEVTSKE TEHNOLOGIJE (CESPT), OHRID, SEVERNA MAKEDONIJA, 28. DO 30. SEPTEMBER 2023

Mirjana Gašperlin

Na Ohridu je v organizaciji Fakultete za farmacijo Univerze Sv. Cirila in Metoda iz Skopja potekal 14. CESPT, ki sta mu predsedovala prof. dr. Katerina Gorecinova in prof. dr. Rok Dreu. Ta simpozij, ki smo ga leta 2005 osnovali na Bledu z močno podporo Evropske federacije farmacevtskih znanosti (EUFEPS), je letos doživel že svojo 14. izvedbo. Eden od pobudnikov in dolgoletni predsednik organizacijskega odbora je bil prof. dr. Aleš Mrhar, ki se je udeležil tudi letošnjega srečanja. Po njegovi upokojitvi pa ga je v tej funkciji nasledil prof. dr. Rok Dreu.

Tako Slovensko farmacevtsko društvo kot Fakulteta za farmacijo sta močno vpeta v organizacijo teh tradicionalnih srečanj strokovnjakov s širšega področja farmacevtske tehnologije, ki potekajo vsaki dve leti in se selijo po srednjeevropskem prostoru. Letos je bil naš gostitelj čudoviti Ohrid, zgodovinsko mesto na obali istoimenskega jezera v Severni Makedoniji.

Gostoljubnim organizatorjem je uspelo pripraviti izvrsten znanstveni program, ki je ponudil platformo za razpravo o novih idejah na področju raziskav dostavnih sistemov in nanozdravil ter izmenjavo idej o tehnoloških napredkih za visokokakovostno proizvodnjo zdravil. Znanstveniki iz akademskega sveta, industrije, regulatornih organov in študenti smo se med tridnevnim druženjem ukvarjali s trenutnimi in prihodnjimi vidiki farmacevtskega razvoja, inovativnimi tehnološkimi rešitvami, proizvodnimi postopki, farmacevtsko kakovostjo in regulativnimi izzivi. Na simpoziju je bilo več kot 200 udeležencev iz več kot 20 držav, prisluhnili smo

devetim vabljenim predavanjem eminentnih profesorjev s področja farmacevtske (nano)tehnologije in analitike, kot so med drugim prof. dr. Maria Alonso, prof. dr. Gert Storm in prof. dr. Stefan de Smedt, ter 35 ustnim predstavitev raziskovalnih rezultatov.

Iz Slovenije smo se simpozija udeležili predstavniki Fakultete za farmacijo, Krke in JAZMP. Predstavili smo se s petimi posterji, pri čemer se lahko pohvalimo z dosežkom asist. Črta Dragarja, ki si je s kolegico Mirno Perkušić s Fakultete za farmacijo in biokemijo Univerze v Zagrebu razdelil nagrado za najboljši poster na simpoziju. Izvedli smo dve vabljeni predavanji, in sicer prof. dr. Rok Dreu predavanje z naslovom *Assessment of pellet mixture segregation during machine capsule filling* in dr. Klemen Korasa predavanje z naslovom *Applicability of process analysers in pharmaceutical technology*. Vodili smo tudi dve sekciji, izr. prof. dr. Petra Kocbek in prof. dr. Aleš Mrhar sekcijo z naslovom *Nanotechnology and advanced drug delivery*, prof. dr. Mirjana Gašperlin in prof. dr. Rok Dreu pa sekcijo *Pharmaceutical development and manufacturing*.

Na konferenci smo utrdili že obstoječe mednarodne povezave in pridobili nova poznanstva za potencialna prihodnja sodelovanja ter uspešno predstavili znanstveno-raziskovalno delo Katedre za farmacevtsko tehnologijo in Krke. Ob koncu simpozija je prof. dr. Rok Dreu kot sopredsedujoči naznanil, da se CESPT vrača v Slovenijo – tako je pred nami organizacija jubilejnega 15. CESPT leta 2025. Želimo si, da bi se po 30 letih ponovno zbrali na Bledu.

POROČILO S SIMPOZIJA HOMEOPATSKE SEKCIJE PRI SLOVENSKEM FARMACEVTSKEM DRUŠTVU

Maruša Hribar

7. oktobra 2023 je potekal simpozij Homeopatske sekcije, ki je privabil številne magistre farmacije. Dogodek je bil namenjen spodbujanju izmenjave znanja, najnovejšim dosegom in izzivom na področju homeopatije. Homeopatija se uvršča med komplementarne in integrativne metode zdravljenja in upošteva holistični pristop k zdravstveni oskrbi ter poudarja sodelovanje med konvencionalno medicino ter komplementarnimi in tradicionalnimi terapijami. Osredotoča se na pacienta s holističnim pristopom k zdravju in dobremu počutju. Integrativna medicina ima celovit pogled na posameznika in vključuje medsebojno povezanost telesnega, mentalnega, čustvenega in duhovnega blagostanja. Ta pristop spodbuja integracijo komplementarnih terapij, ki temeljijo na dokazih, kot so homeopatija, akupunktura, zeliščna medicina, meditacija pozornosti in joga, skupaj s konvencionalnimi medicinskimi posegi. Integrativna medicina želi zagotoviti bolj oseben in učinkovit pristop k oskrbi bolnikov.

Homeopatski simpozij se je začel s pozdravnim govorom predsednice Sekcije za homeopatijo, ki je poudarila pomen kontinuiranega izobraževanja in raziskav na področju homeopatije ter njenega prispevka k celostnemu zdravju posameznika. Glavna predavanja so zajemala širok spekter tematik, z glavno vsebino simpozija: Homeopatija je izziv tudi za imunski in prebavni sistem. Predstavljeni so bili primeri, ki so ponazorili uporabo homeopatije v kliničnem okolju ter njen vpliv na bolnike. Poleg tega smo se udeleženci posvetili razpravam o izzivih in priložnostih, s katerimi se soočamo homeopati v Sloveniji. Med simpozijem smo razpravljali o prihodnosti homeopatije v Sloveniji ter njenem potencialnem vplivu na javno zdravje in dobrobit prebivalstva.

V zadnjem času se pojavlja vse več zanimanja za proučevanje črevesnega mikrobioma v kombinaciji s homeopatskimi zdravili. Raziskave kažejo, da lahko homeopatska zdravila vplivajo na imunski sistem in s tem posredno vplivajo na mikrobiom. Čeprav je potrebno še več raziskav, pa se kažejo obetavni rezultati o potencialni sinergiji med homeopatijo in uravnoteženim mikrobiomom pri ohranjanju zdravja posameznika. Ohranjanje zdrave mikrobiote je ključnega pomena za splošno zdravje in dobro počutje. Pravilna prehrana, redna telesna aktivnost, dovolj spanja in

zmanjševanje stresa so lahko ključni dejavniki pri ohranjanju ravnovesja v mikrobioti.

Schüsslerjeve soli, imenovane tudi tkivne soli ali biokemične soli, so razred homeopatskih zdravil, ki jih je razvil nemški zdravnik Dr. Wilhelm Heinrich Schüssler v 19. stoletju. Te soli so sestavljene iz mineralnih soli, ki so prisotne v človeškem telesu in naj bi bile ključne za ohranjanje zdravja in pravilno delovanje telesnih celic. V naših lekarnah je na voljo obsežna paleta teh soli. Schüsslerjeve soli v homeopatiji pogosto uporabljamo pri različnih stanjih, vključno z izboljšanjem imunskega sistema in lajšanjem prebavnih težav. Nekatere Schüsslerjeve soli se uporabljajo za podporo imunskemu sistemu in povečanje odpornosti telesa, pa tudi za lajšanje prebavnih težav, kot so napihnjenost, krči, slabost in težave s prebavo. Pomembno je upoštevati tudi, da je zdravljenje z Schüsslerjevimi solmi pogosto del celostnega pristopa k zdravju in dobremu počutju ter naj bi ga kombinirali s pravilno prehrano, telesno aktivnostjo in drugimi terapevtskimi praksami za najboljše rezultate.

Miazmi v homeopatiji se nanašajo na koncept dednih predispozicij za bolezni ali kronična stanja, ki jih prenašamo skozi generacije. Te predispozicije lahko vplivajo na občutljivost posameznika za določene bolezni in določene fizične ali čustvene lastnosti. Koncept miazmov so razvili in prvič uporabili začetniki homeopatije, kot je Samuel Hahnemann, in je postal pomemben del homeopatske prakse. Miazme pogosto opisujejo kot globoka, skrita stanja, ki segajo v globine družinske zgodovine in lahko vplivajo na fizično, čustveno in duševno stanje posameznika. V homeopatiji se uporabljajo miazmi za razumevanje bolnikovega celostnega stanja in izbiro ustrezne homeopatske terapije. Pri zdravljenju s homeopatijo posameznika obravnavamo kot celoto, kar vključuje tudi upoštevanje njegovih miazmatskih predispozicij. S pravilnim razumevanjem in identifikacijo miazmov lahko homeopat izbere ustrezno zdravljenje, ki naj bi pomagalo odpraviti osnovne predispozicije za bolezen in spodbudilo notranje zdravilne mehanizme telesa. Pomembno je vedeti, da je homeopatsko zdravljenje individualizirano in se prilagodi potrebam in značilnostim posameznega pacienta kot del personalizirane medicine. Zdravilne rastline so že stoletja ključni del tradicionalne medicine, ki se uporablja za ohranjanje zdravja in spodbu-

janje zdravljenja številnih telesnih težav. Njihova vloga pri spodbujanju delovanja prebavnega sistema in krejitvi imunskega sistema je postala predmet številnih raziskav. Številne zdravilne rastline imajo lastnosti, ki pozitivno vplivajo na prebavni sistem. Nekatere med njimi, kot so ingver, meta in kamilica, so znane po svojih sposobnostih lajšanja prebavnih težav, kot so napihnjenost, krči, slabost in sindrom razdražljivega črevesja. Poleg tega lahko nekatere spodbujajo proizvodnjo prebavnih encimov, kar olajša prebavo in absorpcijo hranil. Številne zdravilne rastline imajo tudi imunomodulatorne lastnosti, ki okrepijo imunski sistem in povečajo odpornost telesa proti boleznim, in številne delujejo kot močni antioksidanti, kar pomaga telesu pri boju proti radikalom in zmanjšanju vnetja. Pomembno je razumeti, da imata zdrav prebavni sistem in močan imunski sistem tesno povezavo. Zdravilne rastline lahko imajo ključno vlogo pri ohranjanju te povezave z uravnoteženjem prebave, absorpcijo hranil ter spodbujanjem delovanja imunskega sistema. Pravilno izbrane zdravilne rastline prispevajo k zdravju črevesne flore, kar posledično vpliva na okrepljen imunski odziv telesa na zunanje grožnje.

Simpozij je bil namenjen tudi predavanju o uporabi homeopatije v veterini. Homeopatija v veterini je postala priljubljena komplementarna terapevtska možnost za zdravljenje številnih bolezni in stanj pri živalih. Veterinarski homeopati se osredotočajo na celostni pregled živali, vključno s fizičnimi, vedenjskimi in zunanjimi dejavniki iz okolja. Zdravljenje se prilagodi posamezni živali, pri čemer se upošteva njena edinstvena fizična in čustvena stanja. Homeopatija v veterini pogosto poudarja uporabo naravnih sestavin, kot so zdravilne rastline, minerali in rastlinski izvlečki, s čimer naj bi se izognili uporabi močnih kemičnih snovi, ki bi lahko povzročile neželene učinke. V tistih državah, kjer je razvito ekološko kmetovanje, ima homeopatija v veterini močno tradicijo. Namen homeopatske terapije je spodbu-

diti notranje zdravilne mehanizme živali, da se sami spopadejo z boleznijo ali stanjem, namesto da bi zgolj odpravljali simptom. Poleg zdravljenja bolezni homeopatija v veterini poudarja tudi preventivne ukrepe, ki naj bi okrepi naravno odpornost živali in zmanjšali tveganje za bolezni. Homeopatska zdravila se lahko uporabljajo tudi za lajšanje simptomov, povezanih z nalezljivimi boleznimi, kot so vročina, kašelj, bolečine in druge težave, ki se lahko pojavijo med epidemijo. Nekatera homeopatska zdravila naj bi spodbujala delovanje imunskega sistema, kar naj bi pomagalo telesu pri boju proti okužbi in zmanjšalo tveganje za resne zaplete. Med pandemijo covid-19 se je pojavilo več razprav o uporabi različnih terapevtskih pristopov, vključno s homeopatijo, pri blaženju simptomov in spodbujanju regeneracije pri bolnikih, ki so preboleli bolezen. Čeprav je vredno opozoriti, da ni zadostnih znanstvenih dokazov, ki bi neposredno podpirali uporabo homeopatije v zvezi s covid-19, obstajajo številne trditve in teorije o uporabnosti homeopatskih pristopov v pomoč bolnikom med okrevanjem in po okrevanju od bolezni. Homeopatska zdravila lahko lajšajo simptome, kot so kašelj, vročina, bolečine in splošna oslabeledost, ki se pojavijo pri nekaterih bolnikih s covid-19, ali pa vzpodbujajo regeneracijo po okrevanju.

Dogodek je bil odlična priložnost za poglobitev znanja in izmenjavo idej med strokovnjaki ter za krepitev mreže med člani farmacevtske skupnosti. Srečanje je predstavljalo pomemben korak v smeri izboljšanja razumevanja in sprejemanja homeopatije v širšem zdravstvenem sistemu. Udeleženci smo izrazili optimizem glede prihodnosti homeopatije, ob upoštevanju nenehnih prizadevanj za razvoj, raziskave in integracijo v sodobno zdravstveno prakso. Sekcija se iskreno zahvaljuje Kemofarmaciji za finančno podporo in Slovenskemu farmacevtskemu društvu za pomoč pri organizaciji simpozija.

21. SIMPOZIJ SEKCIJE FARMACEVTOV JAVNIH LEKARN: DEBELOST – VZROK IN POSLEDICA ZDRAVSTVENIH TEŽAV

Marjetka Korpar

17. oktobra 2023 je v Domus Medica v Ljubljani potekal letošnji simpozij Sekcije farmacevtov javnih lekarn na temo debelosti. V prvem sklopu so predavatelji zdravniki izčrpno predstavili epidemiologijo, etiopatogenezo, dejavnike tveganja za razvoj debelosti ter vpliv debelosti na razvoj številnih bolezni. Predstavili so tudi osnovno zdravljenje debelosti, ki vključuje dietoterapijo, aktivacijsko terapijo in vedenjsko kognitivno terapijo.

V drugem sklopu so sledila predavanja farmacevtov o zdravljenju debelosti z zdravili, vplivu zdravil na pridobivanje telesne mase ter o vlogi lekarniškega farmacevta pri obravnavi debelosti, vključujoč prehranska dopolnila.

Po okusnem kosilu in času za druženje smo se poglobili v povezavo debelosti in hormonskih sprememb ter se se-

znani z motnjami hranjenja (tudi pri moških). Predstavljen je bil klinični primer vpliva debelosti na izbiro in odmerjanje zdravil. Na koncu je predsednica Lekarniške zbornice Slovenije strnila aktualna dogajanja na področju lekarništva. Med odmori je bilo dovolj časa za srečanja, klepet in obisk predstavnikov farmacevtskih podjetij. Glede na odzive in izpolnjene anketne vprašalnike so bili udeleženci zelo zadovoljni s srečanjem, pohvalili so izbiro teme, predavatelje, dobro organizacijo, mnogi tudi dobro hrano.

Letni simpozij je stalnica, ki nadgrajuje naše znanje, nas povezuje ter omogoča izmenjavo mnenj, delovnih izkušenj, težav in dobrih praks med lekarnami po Sloveniji. Veselimo se prihodnjega srečanja, za katerega so letošnji udeleženci predlagali precej zanimivih tem.

KONGRES EVROPSKEGA ZDRUŽENJA ZA KLINIČNO FARMACIJO 2023 (EUROPEAN SOCIETY OF CLINICAL PHARMACY ABERDEEN SYMPOSIUM 2023) – UTRINKI SLOVENSКИH UDELEŽENCEV

Lea Knez, Tomislav Laptoš, Maja Petre in Matej Štuhec

Na Škotskem je med 31. 10. in 2. 11. 2023 potekal letni kongres Evropskega združenja za klinično farmacijo (*European Society of Clinical Pharmacy*, ESCP). Tema letošnjega kongresa je bila osredotočena na inovacije v klinični farmaciji na področju raziskovanja, izobraževanja in farmacevtske prakse. Program kongresa je bil zelo raznolik, saj je obsegal številna področja klinične farmacije (farmakoterapija, farmakogenetika, publiciranje znanstvenih del, raziskovanje, edukacija ter predpisovanje). Največ poudarka je bilo na področju inovacij, predvsem neodvisnega predpisovanja zdravil s strani farmacevtov, ki je v Veliki Britaniji dobro uveljavljeno že 20 let.

Farmacevt neodvisni predpisovalec je magister farmacije s pridobljeno kompetenco farmacevta predpisovalca, ki je odgovoren za predpis zdravila za diagnosticirano in novo odkrito bolezen in lahko bolnika tudi spremlja. Zdravilo

lahko predpiše popolnoma neodvisno in tudi spremeni terapijo, ki jo je predpisal zdravnik. Odvisno predpisovanje na drugi strani pomeni obliko predpisovanja farmacevta, kjer potrebuje klinični farmacevt končno potrditev zdravnika ali zdravnik prenese naloge predpisovanja kliničnemu farmacevtu (npr. predpis ali titracija statina, spremljanje bolnika, prilagajanje odmerkov). Neodvisno predpisovanje je najbolj razvito prav na Škotskem, kjer je kongres v Aberdeenu tudi potekal. Med predavatelji so zato prevladovali predavatelji in raziskovalci z Univerze Roberta Gordona. Kongres ESCP predstavlja najpomembnejši kongres v Evropi na področju klinične farmacije. Na kongresu smo prisostvovali na večini predavanj in delavnic (vezanih predvsem na farmacevta predpisovalca). Najbolj se nam je vtisnilo v spomin neodvisno predpisovanje farmacevtov, saj bodo v Veliki Britaniji leta 2026 vsi magistri farmacije

Udeleženci kongresa ESCP 2023 (z leve): Matej Štuhec, Maja Petre, Lea Knez in Tomislav Laptoš.

pridobili kompetenco neodvisnega predpisovalca zdravil. Tako so kolegi iz Škotske organizirali izjemno delavnico na to temo, kjer so nam predstavili razvoj ter trenutno stanje farmacevta predpisovalca v Veliki Britaniji. Na praktičnih primerih so prikazali, kako poteka neodvisno predpisovanje zdravil s strani farmacevtov na Škotskem.

V večini ustanov imajo farmacevte neodvisne predpisovalce, ki so bili najprej prisotni v ambulantah na primarnem nivoju (kot imamo v Sloveniji ambulante farmacevta svetovalca) in šele nato v bolnišnicah (intenzivno šele v zadnjih desetih letih). Klinični farmacevt predpisovalec ima tako popolnoma enake pravice predpisovanja kot zdravnik, čeprav nekatere bolnišnice omejujejo področja predpisovanja farmacevta predpisovalca (ne more predpisati vseh zdravil, če se vodstvo bolnišnice s tem ne strinja). To se razlikuje med ustanovami. Klinični farmacevti tako pomembno vplivajo na boljši dostop do storitev na vseh nivojih, predvsem pa na primarnem nivoju. Do leta 2026 morajo opraviti šestmesečno izobraževanje, ki ga izvajajo akreditirane univerze. Država tudi intenzivno stimulira zaposlovanje in edukacijo farmacevtov predpisovalcev.

Na plenarnem predavanju je klinični farmacevt iz prakse Paul Forsyth (NHS Greater Glasgow & Clyde) predstavil ambulanto za srčno popuščanje, ki jo vodi klinični farmacevt, ki popolnoma neodvisno predpiše vsa zdravila s tega področja. Predstavil je tudi pozitivne dokaze in vpliv na manjšo umrljivost ter zadovoljstvo zdravnikov s storitvijo ter izkušnje pri implementaciji. Pričetek je bil zahteven, saj so morali prepričati zdravnike kardiologe, da so farmacevti kompetentni za predpisovanje zdravil. Po letih dela to sploh ni več vprašanje.

V nadaljevanju so kolegi iz Velike Britanije predstavili kompetenčni model farmacevta neodvisnega predpisovalca, ki ga razvijajo zadnjih 20 let. Klinične vsebine so dobro zastopane že pri temeljnih predmetih v prvem letniku študija farmacije, še bolj intenzivno v drugem letniku. Študentje se spoznajo z bolniki že na začetku študija, kar je bistveno drugače kot v tem delu Evrope, kjer se s njimi, tako vsebinami in bolniki, po večini srečajo šele ob koncu študija. Natančno so predstavili zakonsko podlago in kompetenčne modele na področju klinične farmacije, ki so nujno potrebni v izobraževalnem procesu. Bistvene so jasno definirane

kompetence in z njimi povezane storitve, kar omogoča ustrezen profesionalni razvoj kliničnih farmacevtov. Za tem je seveda ustrezna zakonska podlaga za predpisovanje s strani kliničnih farmacevtov v Veliki Britaniji. Predstavili so tudi način integracije medprofesionalnega sodelovanja v dodiplomski študij, vključno s sodelovanjem s Centrom za medprofesionalno sodelovanje Univerze v Ženevi.

V delavnicah in predstavitev raziskav so se dotaknili tudi uporabe informacijske tehnologije pri razvoju sistema za podporo kliničnemu odločanju (*clinical decision support system*). Poudarili so, da samo kombinacija kliničnega znanja, ki ga ima usposobljen farmacevtski kader, in standardiziranih ter strukturiranih podatkov in parametrov daje rešitve, ki prepoznajo bolnike z visokim tveganjem (ki zaradi tega dobijo višjo stopnjo obravnave kliničnega farmacevta), hkrati pa ne dajejo pretiranega števila lažnih opozoril.

Zadnji dan kongresa so predstavljali storitve klinične farmacije v drugih državah v obliki plenarnih predavanj. Najprej je prof. Martin Schulz (Berlin, Nemčija) predstavil kognitivne storitve v zunanjih lekarnah v Nemčiji, kjer so uvedli pregled uporabe zdravil, do katerega so upravičeni vsi državljani enkrat letno. Prav tako farmacevti na primarnem nivoju lahko identificirajo bolnike s hipertenzijo, jih usmerijo do zdravnika in po uvedbi terapije tudi ustrezno spremljajo. Iz podatkov je razvidno, da lahko ta pristop v tudi navidezno zdravi populaciji odkrije visok (tudi 50-odstoten) delež bolnikov z neodkrito hipertenzijo in posledično prepreči pozne zaplete.

Nato je Matej Štuhec predstavil storitve klinične farmacije na področju duševnega zdravja v Sloveniji, pri čemer so

bili predstavljeni tudi rezultati raziskav in praktična implementacija. Odziv je bil dober, predvsem s strani kolegov, kjer klinična farmacija še ni razvita do te mere kot v Sloveniji. Glede na naše delo smo v Sloveniji naredili na področju storitev klinične farmacije izredno veliko, saj smo morda trenutno celo vodilni v Evropski uniji v uspešnem uvajanju novih kognitivnih storitev klinične farmacije v zdravstveni sistem (npr. ambulante farmacevta svetovalca, brezšivna skrb, klinični farmacevt v timu psihogeriatrije). Za nami v tem pogledu zaostajajo tudi nekatere bolj razvite države, kot so Avstrija, Italija, Nemčija in Francija. Zahvala gre prav vsem, ki so prispevali svoj čas, energijo in voljo k napredku klinične farmacije v Sloveniji. V času, ko se v Sloveniji spogledujemo s farmacevtom predpisovalcem, smo dobili številne ideje, kako implementirati to storitev v Sloveniji.

Kongres je bil uspešen tudi zaradi druženja s številnimi farmacevti iz različnih držav, tako smo pridobili nove povezave ter ideje za sodelovanje. Ob kongresu smo imeli celo nekaj časa za ogled Aberdeena, ki je lepo mesto, ter pokušino škotskega viskija, ki je zaščitni znak Škotske.

Farmacevt predpisovalec je prihodnost tudi v Sloveniji, saj bo to še dodatno povečalo ugled farmacevta v družbi, povečalo dostop do zdravstvenih storitev, razbremenilo zdravnike in prispevalo k optimizaciji farmakoterapije. Glede na izkušnje iz Velike Britanije ter naše dolgoletno delo v ambulantah farmacevta svetovalca, le-te predstavljajo najboljšo mesto za začetek dela farmacevta predpisovalca v Sloveniji.

EVROPSKA NOČ RAZISKOVALCEV 2023 NA FAKULTETI ZA FARMACIJO

Alenka Zvonar Pobirk, Janez Mravljak

Evropska noč raziskovalcev je vseevropski javni dogodek, ki na zabaven in navdihujoč način širši javnosti predstavlja raznolikost znanosti in njen vpliv na vsakdanje življenje vseh nas. Z vsakoletno izvedbo Evropske noči raziskovalcev na Fakulteti za farmacijo Univerze v Ljubljani želimo v skladu z vizijo projekta in Fakultete za farmacijo, ki je zavezana delovanju v dobrobit slovenskih državljanov z ustvarjanjem in širjenjem znanstvenih spoznanj, približati raziskovalce in njihovo raziskovalno delo javnosti in povečati zanimanje mladih za znanstvene in raziskovalne poklice.

Letos je Evropska noč raziskovalcev sočasno potekala v 26 državah, in sicer že tradicionalno na zadnji petek v septembru. Različne članice Univerze v Ljubljani od leta 2017 sodelujemo s projektom »*Humanistika, to si ti!*«, ki v letih 2022 in 2023 nosi naslov »*Človek živali in žival človeku*«.

29. septembra 2023 je bilo na Fakulteti za farmacijo res pestro, saj nas je že dopoldan obiskalo 90 srednješolcev s Šolskega centra Novo mesto, popoldan smo najprej gostili 34 osnovnošolcev iz Tržiča, zvečer pa je v naše la-

boratorije pokukalo okoli 160 otrok – številni v spremstvu staršev. Za okoli 400 vedoželjnih obiskovalcev je skrbela 28-članska ekipa zaposlenih in študentov, ki si res zasluži vse pohvale. Na Fakulteti za farmacijo smo skupno pripravili 12 raznolikih aktivnosti, skozi katere so udeleženci spoznavali znanstveno delo raziskovalk in raziskovalcev s strokovnih področij farmacije, kozmetologije in laboratorijske biomedicine.

Pri tem so lahko pokukali v svet kresničk in dobili odgovor na vprašanje, zakaj le-te svetijo. Spoznali so postopek izolacije DNA – molekule življenja iz različnih bioloških materialov, se preskusili v izdelavi leščila za ustnice na osnovi čebeljega voska, mazila z lanolinom ter slončkovne zobne paste. Izvedli so tudi, katera števila so živalim prijazna in kako zdravimo simptome pasje demence, med obiskom v lekarni Mirje pa so podrobneje spoznali delo lekarniškega farmacevta in njegovo vlogo pri varni in učinkoviti uporabi (veterinarskih) zdravil ter namembnost različnih lekarniških prostorov. Naši profesorji so obiskovalcem predstavili tudi računalniške metode, ki jih razvijajo kot alternativo testiranju na živalih in v sodelovanju s kolegi z Veterinarske fakultete v Ljubljani izvedli okroglo mizo z naslovom Etika uporabe živalskih modelov v raziskavah v farmaciji in medicini. Na kanalu YouTube je vsem zainteresiranim na voljo tudi videoposnetek s prikazom laboratorijskega dela s živalskimi celičnimi linijami, ki je bil ustvarjen v sklopu tega projekta. Številne kemijske eksperimente smo podkrepili z znanstveno razlago odvijajočih se kemijskih reakcij, obiskovalcem pa prikazali tudi aparaturo za elektrostatsko sukanje, za to noč preimenovano v »nanopajka« in sodoben postopek 3D-tiskanja in s tem pogled v prihodnost farmacije. Že med letom pa smo v okviru projekta obiskali tudi več skupin vrtčevskih otrok in jim skozi praktično aktivnost predstavili poklic farmacevta, otroci pa so se z navdušenjem preskusili tudi v izdelavi enostavne farma-

cevske oblike. Vse delavnice, ki jih v okviru tega projekta izvajamo na Fakulteti za farmacijo, so prilagojene različnim skupinam obiskovalcev, še zlasti pa želimo skozi njih približati raziskovalno delo najmlajšim, ki se šele spoznavajo s celotnim spektrom poklicev in možnostmi, ki jih slednji ponujajo.

Preko vseh delavnic se je ponovno potrdila velika interdisciplinarnost znanj, ki jih pokriva Fakulteta za farmacijo. Vsi sodelujoči ocenjujemo, da so tovrstni dogodki izjemnega pomena tudi za farmacevtsko stroko in predstavljajo dragoceno priložnost seznanitve širše javnosti z našim delom in njihovim vplivom na vsakdanje življenje. Angažirano delo in odličen prispevek s ciljem približati znanost in raziskovanje najširši javnosti, predvsem pa mladim, je letos prepoznala tudi Slovenska znanstvena fundacija, ki je partnerjem projekta Evropska noč raziskovalcev – »Humanistika, to si ti!« za odličnost v komuniciranju za leto 2022 podelila priznanje Prometej znanosti.

Člani fakultetne ekipe Evropske noči raziskovalcev ocenjujemo, da je slednja tudi letos odlično uspela in upamo, da se srečamo spet prihodnje leto!

DELOVANJE JZ KOROŠKA LEKARNA MED POPLAVAMI

Andraž Počič

Poplave 2023

Koroška lekarna

DRUŠTVENE VESTI

Avgustovske poplave, ki so hudo prizadele tudi Koroško, veljajo za največjo naravno katastrofo v zgodovini naše države. Po uradnih podatkih so poplave prizadele kar dve tretjini površine Slovenije, največ škode pa so povzročile na cestni, energijski ter bivanjski infrastrukturi. Poplave so okrnile ali skoraj popolnoma onemogočile delo različnim javnim službam, vključno z lekarnami.

Med poplavami in zlasti v dneh takoj po njih smo bili zaposleni v JZ Koroška lekarna soočeni z mnogimi izzivi in nepredvidenimi situacijami. Največjo težavo je predstavljala uničena, poplavljena ali z zemeljskimi plazovi zasuta cestna infrastruktura, ki nam je onemogočala dostop do delovnih mest ter tudi dostavo zdravil. Poleg tega je imelo kar nekaj zaposlenih poplavljene hiše in so morali reševati osebno premoženje. Zaradi prekinjenih telefonskih ter internetnih povezav zlasti na začetku nismo vedeli, kaj se dogaja v drugih krajih in v kakšnem stanju so naše lekarne. Soočali smo se tudi s pomanjkanjem pitne vode, saj so bile mnoge vodovodne povezave na Koroškem prekinjene. Velika težava so bili izpadi električne energije, ki so nam oteževali zagotavljanje hladne verige.

Hiter in koordiniran odziv na nastalo situacijo je bil ključnega pomena. Čeprav so nas poplave zadele sredi počitnic in je bilo kar nekaj zaposlenih na letnem dopustu, med njimi tudi nova direktorica Dragica Nabernik, mag. farm., je dolgoletna direktorica Irena Pušnik, mag. farm., spec., strokovno, uspešno in hitro koordinirala naše delo.

Prvi ukrep je bil, da smo zaposlene napotili na delo v lekarno, do katerih so lahko dostopali. Lekarne so bile odprte tudi med vikendom. Zagotavljali smo oskrbo prebivalcev z zdravili in nismo opravljali le dežurne službe. Marsikdo je namreč v poplavih izgubil vse, tudi celotno zalogo zdravil.

Med vikendom se je sanirala škoda v poplavljeni lekarni Prevalje, ki je lahko tako v nekaj dneh ponovno odprla svoja vrata ter pričela z oskrbo prebivalcev na poplavljenem območju.

Zelo hitro smo uredili tudi dostavo zdravil do lekarn, ki sta bili »odrezani«, tj. Mežica in Črna na Koroškem, da sta lahko takoj, ko je bilo mogoče, ponovno pričeli z delom. Zdravila za obe lekarni so pripeljali do lekarne Ravne na Koroškem, kjer jih je prevzela vojska in jih dostavila na končne lokacije. Ključno vlogo pri koordinaciji s civilno zaščito je odigrala vodja naše lekarne Ravne na Koroškem, Polona Reiter, mag. farm., s svojo ekipo. Vse to je predstavljalo velik dodaten logistični zalogaj, ki ga je bilo treba opraviti ob vsem rednem delu v lekarni.

Javnost smo redno obveščali o spremembah v našem delu in pomembnih informacijah. Za to smo uporabljali družbena omrežja, v pomoč pa so bile tudi lokalne radijske postaje. Tesno smo sodelovali s policijo, civilno zaščito, gasilci ter reševalci, ki so nam sproti javljali težave in podajali informacije o materialu, ki so ga potrebovali na terenu.

V času poplav se je potrdilo, da smo v kritičnih situacijah odzivni in pripravljeni delati na način, da smo v vsaki situaciji dostopni svojim pacientom. Ponovno se je izkazalo, da je dobro, da imamo v lekarnah večje zaloge zdravil, saj kljub začasnim nedostopnostim nobena lekarna ni ostala brez njih. Kljub velikim stroškom in nastali škodi smo se hitro organizirali, se lotili sanacije ter lekarne ponovno odprli za naše obiskovalce.

V veliko pomoč in oporo ste nam bili vsi, ki ste se v tem času odločili za nesebično pomoč, tako v obliki donacij kot tudi prostovoljnega dela ali spodbudnih besed, ki ste nam jih namenili. Vsem se še enkrat iskreno ter iz srca zahvaljujemo.

FARMAJESEN V BELI KRAJINI

Iztok Dovnik

V soboto 21. oktobra 2023 se je v idilični Beli krajini po več letih prekinitev, tudi zaradi ukrepov pri preprečevanju širjenja okužb s covid-19, ponovno odvil tradicionalni strokovno-družabni dogodek Slovenskega farmacevtskega društva (SFD) v znamenju praznika Sv. Martina – FarmaJesen 2023.

Organizacija dogodka je potekala v sodelovanju treh podružnic SFD, in sicer Dolenjske, Pomurske in Posavske. Sobota se je za ene začela bolj, za druge manj zgodaj, saj se je dogodka FarmaJesen 2023 udeležilo 118 članov iz vseh podružnic SFD. Vse nas je že zjutraj pozdravilo krásno vreme in sončni žarki, ki so pregnali še zadnje misli na deževne kaplje izpred predhodnega dne. Za dodatno napolnitev naših baterij in razvajanje brbončic na avtobusih so poskrbeli naši člani s pripravljenimi sladkimi dobrotami. Hvala vam!

Bela Krajina, pokrajina belih brez, zelenega Jurija, belokranjskega vina, bele platnene narodne noše in gostoljubnih ljudi. Po sprehodu skozi staro mestno jedro Metlike do metliškega gradu je v Belokranjskem muzeju sledil ogled arheološke zbirke (npr. kamnita sekira iz 5. tisočletja pr. n. št., najdena v Dragovanji vasi), kulturnozgodovinske zbirke (npr. vrč s srebrniki iz 16. stoletja, najden v Grabrovcu), zbirke umetnostne zgodovine, zbirke etnologije (razstava belokranjskih pisanic, rovaši) in zbirke novejšje zgodovine (prikazuje čas narodnoosvobodilne vojne) ter filma o Beli Krajini.

Ali veste kaj je rovaš? Rovaš je lesena palica, pogosto sestavljena iz dveh delov, na katero so z zarezi označevali npr. količinske pravice in obveznosti članov skupnosti. V Beli krajini poznamo rovaše predvsem v povezavi s soseskinimi zidanicami. Razširjeni so bili po vsej Evropi. Zaradi preprostosti so bili primerni tudi za nepismene. Še danes poznamo zvezo »na rovaš«; primer: »Pri njem ima še nekaj na rovašu«, kar pomeni, da mu je še nekaj dolžan.

V vinski kleti Prus je sledilo pokušanje odličnih belokranjskih vin, h katerim se je prilegel domač narezek iz suhih mesnin. V vinski kleti Prus pridelujejo vse kategorije vin: od penine, oranžnih vin do mirnih vin rednih trgategv pa tja do predikatov, kot so pozna trgategv, izbor, jagodni izbor, ledeno vino, suhi jagodni izbor in tudi našo posebnost, slamnato vino – vino iz sušenega grozdja. Poleg vin pridelujejo tudi med in žganje. Po degustaciji je sledil še ogled kleti. Hvala Jožefu Prusu za vse znanje, energijo, smeh, ki ga je delil z nami med degustacijo in ogledom! Ali ste vedeli, da so Prusovi petkratni vinar leta Slovenije?

Okrepčani in polni znanja o belokranjskih vinih smo pot nadaljevali ob hrvaški meji ob reki Kolpi do naselja Adlešiči, kjer so nam v etnografskem muzeju na prostem, Šokčev dvor, predstavili umetnost predenja in tkanja iz lanu, prav tako pa smo se lahko posladkali s sveže pečenimi kostanji, moštom in značilno belokranjsko pogačo, brez katere izlet v Belo Krajino nikakor ne sme miniti. Hvala Borisu in Tončki,

Degustacija v vinski kleti Prus.

ki sta z nami delila tudi pregovorne resnice, kot so: »Ovce se strižejo dvakrat na leto, ko hruške cvetijo in ko hruške medijo!«, »Lan je lan, z njim je dela leto in dan!« in »Deca rastejo kot konoplja!«.

Dan se je že prevesil v pozno popoldne. Odpravili smo se v Gostilno Kapušin, kjer nas je pričakala odlična večerja. Pred večerjo smo prisluhnili strokovnemu predavanju prof. dr. Mojce Kerec Kos, ki nam je osvežila znanje o interakcijah etanola z zdravili. Predavanje je potekalo interaktivno, saj smo vsi udeleženci sprotno preko mobilnih telefonov odgovarjali na vprašanja, zastavljena s strani prof. dr. Mojce Kerec Kos. Mojca, iskrena hvala!

Za dobro voljo in razpoloženje med večerjo in po njej je poskrbela glasbena skupina Calypso. Plesali so vsi, stari in mladi, kar kaže na dobro medgeneracijsko sodelovanje in povezanost članov SFD.

Vožnja proti domu je minila v znamenju zbiranja in obujanja vtisov celotnega dne ter proti koncu že kovanju načrtov oz. zbiranju idej za izvedbo dogodka FarmaJesen 2024.

Šokčev dvor, Boris in Tončka.

Seveda dogodek ne bi uspel brez vas, spoštovani člani in članice SFD. Hvala vam za tako številno udeležbo in pozitivne odzive po dogodku. Zahvaljujemo se vodstvu SFD, predsedniku Marku Anderluhu, generalni sekretarki Andriani Tivadar in Nataliji Gerbič za vso vzpodbudo in pomoč pri organizaciji dogodka ter vsem sponzorjem in donatorjem, brez katerih dogodek ne bi bil mogoč.

Vse člane Slovenskega farmacevtskega društva vabimo tudi v prihodnje, da se udeležijo strokovnih in strokovnodružabnih dogodkov, ki jih organiziramo na društvu z namenom, da se izobražujemo in povezujemo ter tako uresničujemo naše poslanstvo.

Organizatorski odbor:

Iztok Dovnik, Dolenjska podružnica

Saša Zaviršek Mikolič, Pomurska podružnica

Simona Jalovec Pavlovič, Posavska podružnica